

فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای

سال ۹، شماره پیاپی ۳۶، زمستان ۱۳۹۸

شاپای چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپای الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳

<http://jzpm.miau.ac.ir>

مقاله پژوهشی

کاربست مدل‌های تحلیلی در تدوین راهبردهای توسعه متعادل منطقه‌ای (مطالعه موردی: استان کهگیلویه و بویراحمد)

نادر زالی: دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

سید علی سجادی اصل: کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

سامان ابی‌زاده: استادیار گروه هنر و معماری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

پذیرش: ۱۳۹۸/۲/۱۰

صص ۴۹-۶۶

دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۶

چکیده

استان کهگیلویه و بویراحمد به دلیل برخورداری از منابع با ارزش و حیاتی و همچنین موقعیت خاص جغرافیایی می‌تواند به عنوان یکی از قطب‌های مهم صنعتی کشور تبدیل گردد ولی نتوانسته به درستی مسیر توسعه را طی کند و به عنوان یک استان محروم شناخته می‌شود. هدف اصلی در پژوهش حاضر شناسایی نقاط قوت و ضعف و بیان پتانسیل‌ها و تهدیدات استان کهگیلویه و بویراحمد و ارائه برنامه استراتژیک جهت توسعه آن می‌باشد. این پژوهش از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی و به لحاظ روش از نوع تبیینی می‌باشد و بر اساس ماهیت داده‌ها از نوع پژوهش‌های کیفی است. جامعه آماری آن شامل مدیران ارشد استان می‌باشد که از این میان ۲۳ نفر به صورت نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات، از دو روش اسنادی و میدانی و برای تحلیل داده‌ها از مدل *SWOT* و تلفیق آن با *AHP* استفاده شد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، برخورداری از منابع نفت و گاز و منابع معدنی فراوان، موقعیت جغرافیایی و ارتباطی مناسب بین منطقه‌ای به عنوان مهم‌ترین نقاط قوت و نبود کارخانجات صنعتی و معدنی، ضعف شدید زیرساخت‌های لازم در مراکز شهری، عدم توجه به سکونتگاه‌های روستایی به عنوان مهم‌ترین نقاط ضعف استان شناخته شده است. امکان توسعه فعالیت‌های باغداری، زنبورداری، قابلیت بالای پرورش دام و پرورش آبزیان به عنوان مهم‌ترین فرصت‌های و بیرون ماندن استان از فضای شبکه اقتصادی کشور، عدم شکل‌گیری ارتباط قوی بین سکونتگاه‌ها، نبود بستر امنیتی مناسب برای سرمایه‌گذاران به عنوان مهم‌ترین تهدیدات استان شناخته شده است. که بر اساس این نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدات، جهت توسعه استان راهبردهای پیشنهاد گردید.

واژه‌های کلیدی: برنامه‌ریزی استراتژیک، مدل‌های تحلیلی، راهبردهای توسعه منطقه‌ای، استان کهگیلویه و بویراحمد، تحلیل *AHP-SWOT*.

مقدمه:

دسترسی به توسعه ملی و منطقه‌ای آرمان بزرگ هر ملتی است و تحقق این مهم مستلزم آن است که برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران با شناخت دقیق از وضعیت کشور و منطقه، بهترین الگوها را برای تعیین مسیر توسعه انتخاب کنند (pormahammadi & zali, 2009: 33). یکی از وظایف مهم برنامه‌ریزان توسعه، ارزیابی و شناخت توان و ظرفیت‌های توسعه مناطق جغرافیایی است، بطوری که با استفاده از این شناخت می‌توان زمینه‌های پیشرفت و توسعه مناطق را فراهم آورد (parizadi et al, 2012: 27). بدین منظور برای شناخت، تفاوت سطح توسعه‌ی مناطق لازم است ابتدا وضعیت موجود هر منطقه بررسی شود تا اینکه بتوان بر این اساس، برای کاهش یا از میان بردن تفاوت‌ها برنامه‌ریزی منطقه‌ای را انجام داد در واقع برنامه‌ریزی منطقه‌ای به عنوان یک ابزار حمایتی برای سیاست‌های توسعه منطقه‌ای دیده می‌شود (Gursoy & Edelman, 2017: 150). بنابراین بررسی و شناخت نواحی منطقه‌ای و تحلیل قابلیت‌ها و تنگناهای آنها در فرایند برنامه‌ریزی توسعه‌ی منطقه‌ای اهمیت بسزایی دارد و امروزه آگاهی از این امکانات و تنگناها، نوعی ضرورت جهت ارائه‌ی طرح‌ها و برنامه‌های توسعه محسوب می‌شود (ainali et al, 2016: 60). از آنجا که طی دهه‌های اخیر دستیابی به توسعه برابر میان مناطق یک رویکرد مهم اقتصادی جهت توسعه و کاهش فقر بوده است (chowdhury, 2011: 76). به همین خاطر، توسعه متعادل و هماهنگ مناطق، یک پیشیناز بسیار مهم برای حصول به پایداری و پیشرفت یکپارچه کشور به حساب می‌آید (shikhbiglo et al, 2012: 190). در کشور ما نیز توجه به نظام‌های منطقه‌ای، نوآوری به دلایل متعدد ضرورت دارد. بویژه آنکه شرایط و ویژگی‌ها و در نتیجه الزامات توسعه مناطق مختلف کشور، بسیار متفاوت است به گونه‌ای که گاه می‌توان حتی در یک استان، مناطق متعددی از حیث توسعه‌یافتگی شناسایی نمود، شکاف‌ها و سطوح متفاوت استان‌ها و مناطق مختلف کشور در شاخص‌های مرتبط با نوآوری، بیانگر ضرورت طراحی چارچوب‌هایی برای تدوین الگوهای توسعه متناسب با اقتضائات هر یک از این مناطق است. استان کهگیلویه و بویراحمد که نمونه مورد مطالعه در این پژوهش می‌باشد می‌تواند به عنوان یک منطقه جغرافیایی با ویژگی‌های منحصر به خود به عنوان یک منطقه خاص مورد برنامه‌ریزی قرار بگیرد. این استان به دلیل برخورداری از منابع با ارزش و حیاتی و همچنین موقعیت خاص جغرافیایی می‌تواند به عنوان یکی از قطب‌های مهم صنعتی کشور تبدیل گردد، وجود جمعیت کم و مساحت اندک آن، فاصله مناسب با قطب‌های اقتصادی کشور، بهره‌مندی از تنوع آب و هوایی و دیگر ویژگی‌های منحصر به فردش، با فاصله بسیار زیاد از مرکز کشور قرار دارد که نتوانسته به درستی مسیر توسعه را طی کند و به عنوان یک استان محروم شناخته می‌شود، لذا ضرورت ریشه‌یابی عوامل توسعه-نیافتگی و ارائه برنامه و الگوی مناسب جهت رسیدن به توسعه متعادل منطقه‌ای و همچنین رفع محرومیت و فقر را آشکار می‌سازد. بنابراین هدف اولیه این تحقیق شناسایی نقاط قوت و ضعف توسعه این استان و ارائه راهکار و پیشنهاد با استفاده از برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه منطقه‌ای می‌باشد. سؤالات پژوهش شامل زیر است: ۱- مهم‌ترین قابلیت‌های و فرصت‌های توسعه استان کدامند؟ ۲- راهکارهای کلان جهت رفع موانع توسعه استان کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

توسعه منطقه‌ای به عنوان یکی از ابعاد کلی توسعه، مفهوم جدیدی است که هدف آن ایجاد چارچوبی مناسب برای دستیابی به بهبود قابل توجه و پایدار استانداردهای زندگی می‌باشد (Mihaela Adina, 2014: 36). سیاست توسعه منطقه‌ای عمدتاً قصد دخالت در فعالیت‌های اقتصادی، در نواحی‌ای که در بحران هستند را به منظور اجتناب از کاهش وضعیت اقتصادی و اجتماعی در کل منطقه دارد، تا از مناطقی حمایت کند که به طور سنتی سطح پایینی از توسعه دارند (Bogoi, 2006: 226). که در واقع محرک اصلی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، پدیده تفاوت‌های منطقه‌ای می‌باشد (jamshidi et al, 2018: 12). با این حال، برنامه ریزی منطقه‌ای به حل این مشکلات کمک می‌کند و برای متعادل‌سازی توسعه در میان مناطق مختلف مفید است (Glasson & Marshall, 2007) برای درک و شناخت چنین تغییر و تحولاتی که در عرصه نگرش به برنامه‌ریزی منطقه‌ای، توسعه منطقه‌ای و سیاست‌گذاری منطقه‌ای صورت گرفته است نگاهی گذرا به روندهای گذشته که در این زمینه وجود داشته است می‌تواند مفید باشد (wheeler, 2002: 269). پس از جنگ جهانی دوم و از دهه ۱۹۶۰، نظریه قطب رشد محور اصلی سیاست-گذاری‌های منطقه‌ای شد. در این نظریه تأکید بر تعدادی قطب‌های رشد به عنوان صنایع پیشاهنگی بود، که صنایع دیگر در ارتباط با آن توسعه می‌یافتند. اما از دهه ۱۹۷۰، پس از آشکار شدن ناکارایی و شکست قطب رشد، رفته رفته این نظریه و برداشت‌های فنی از آن به حاشیه رانده شد (dadashpor, 2011: 273). از دهه ۱۹۸۰، سیستم‌های تولیدی محلی به صورت پراکنده، برای افزایش اثر و اهمیت جغرافیای اقتصادی و منطقه‌ای ظاهر شد و اصطلاحاتی چون مناطق فناوری، محیط‌های خلاق، مناطق یادگیری، سیستم‌های نوآوری منطقه‌ای بوجود آمده است (Doloreux, 2002: 243). اهمیت توسعه منطقه‌ای و جایگاه مهم آن در ارتقاء توانمندی نوآوری و رقابت‌پذیری ملی، موجب توجه ویژه به توسعه نوآوری در سطح منطقه و شکل‌گیری در سال‌های اخیر شده و در این زمینه مطالعات "نظام منطقه‌ای نوآوری" مفهوم قابل

توجهی توسط محققین و مراکز تحقیقاتی و سیاست‌گذاری در سطح جهان صورت پذیرفته است (5: *alياهوammadi et al, 2012*). در اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰، مفهوم نظام‌های نوآوری منطقه‌ای، از طرف سیاست‌گذاران و محققان به عنوان یک چارچوب تحلیلی قابل قبول به منظور توسعه‌ی درک فرایندهای نوآوری در اقتصادهای منطقه‌ای پذیرفته شد. عمومیت این مفهوم، منعکس‌کننده‌ی اهمیت ارتباط نقش یادگیری و قلمروی اجتماعی در توسعه‌ی اجتماعی و رشد اقتصادی است (140: *Doloreux and Parto, 2005*). در حال حاضر نوآوری مهم‌ترین ریسک رقابت سرزمین در اقتصاد جهانی می‌باشد (895: *Asheim et al, 2011*). به همین دلیل، در برخی کشورها و مناطق سیستم‌های نوآوری کامل را به عنوان وسیله‌ای برای حمایت از سیستم کسب و کار و تجارت خود توسعه دادند (12: *Braczyck et al, 1998*). می‌توان از مباحث و نکات مهم پیرامون مدل‌های نوآوری منطقه‌ای در راستای توسعه فناوری‌های برتر به این نکته اشاره کرد که عمده پژوهش‌های انجام شده در این حوزه، میان مناطق مختلف کشورهای مختلف بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. در این شرایط، مناطق مختلف در سطح استان‌ها و ایالت‌ها کمتر مورد توجه قرار گرفته است در حالی که ارزیابی‌های مربوط به مناطق درون یک کشور برای کشورهای با وسعت زیاد و شرایط اقلیمی و فرهنگی متفاوت از اهمیتی ویژه برخوردار است (86: *Fritsch, 2002*).

در ایران نیز به علت وسعت و شرایط اقلیمی، بومی و فرهنگی متفاوت کشور، نیازمند بررسی چرایی توسعه بیشتر نوآوری‌های مبتنی بر فناوری‌های برتر در برخی از مناطق نسبت به سایر مناطق کشور هستیم در حالی که مباحث مرتبط با نوآوری منطقه‌ای، کمتر مورد لحاظ قرار گرفته است. عدم شناسایی مناسب از عوامل مؤثر بر توسعه نوآوری‌های مبتنی بر فناوری‌های برتر در مناطق مختلف کشور موجب شده سرمایه‌گذاری‌ها در این فناوری‌ها به صورت متمرکز و تنها در برخی مناطق کشور صورت گیرد و ضرورت‌های لازم برای آماده‌سازی مناطق دیگر جهت توسعه نوآوری‌های مبتنی بر فناوری‌های برتر مدنظر نباشد (44: *taghizadeh et al, 2016*). استان کهگیلویه و بویراحمد به عنوان یکی از مناطق کشور به دلیل عدم توجه به سیستم‌های نوآوری‌های منطقه‌ای در طرح‌های فرادست به ویژه طرح آمایش استان که با وجود داشتن شرایط مستعد توسعه، نتوانسته به سطح مناسبی از توسعه برسد و به عنوان منطقه محروم شناخته می‌شود. در پژوهش حاضر سعی شده است که زمینه‌های و پتانسیل‌های لازم در استان کهگیلویه و بویراحمد در جهت تحقق و اجرای موفقیت‌آمیز سیستم‌های نوآوری منطقه‌ای شناسایی گردد. طی دهه‌های اخیر مطالعات مختلفی پیرامون توسعه نوآوری در مناطق صورت پذیرفته است. که به برخی از این مطالعات اشاره می‌شود: والینتینا و دوپرتو در پژوهشی تحت عنوان سیستم‌های نوآوری منطقه‌ای یا مناطق خلاق مطالعه موردی کشور ایتالیا به این نتیجه رسیدند که این تحلیل جغرافیای جدیدی از نوآوری در این کشور را در مقایسه با نتایج حاصل از مطالعات مربوط به دهه ۱۹۹۰ نشان می‌دهد و پویایی بالایی در توانایی‌های نوآوری در مناطق ایتالیا نشان می‌دهد. در پژوهش دیگری تحت عنوان نقش سرمایه اجتماعی در سیستم‌های نوآوری منطقه‌ای: سرمایه اجتماعی خلاق و فرایند نهادینه شدن آن که توسط آموناریز و همکاران صورت گرفته به این نتیجه رسیدند که در ادبیات مربوط به سیستم‌های نوآوری منطقه‌ای، یک رشته از مطالعات، تعدادی شکاف را مشخص کرده است که باعث کاهش کارایی و اثربخشی سیستم‌های نوآوری منطقه‌ای گردید. در پژوهش دیگری تحت عنوان چین در حال تغییر سیستم‌های نوآوری ملی و منطقه‌ای و توسعه منطقه-ای است که توسط زهانگ و همکاران صورت گرفته به این نتیجه رسیدند که سیستم‌های منطقه‌ای در ارتقاء رقابت اقتصادی در مناطق مربوطه خود نقش ویژه‌ای دارند. نقی‌زاده و همکاران در مقاله تحت عنوان الگوی توسعه نوآوری‌های فناورانه در مناطق ایران به این نتیجه رسیدند که ابعاد درون منطقه‌ای شناسایی شده در الگوی نهایی نیز شامل ابعاد ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی منطقه، سطح توسعه‌یافتگی اقتصادی و صنعتی منطقه، ویژگی‌ها و مزیت‌های مکانی منطقه و فرایند جریان دانش و یادگیری است. در پژوهش دیگری تحت عنوان بررسی و شناسایی عوامل نهادی و مؤثر بر نظام نوآوری منطقه‌ای در خوشه‌های صنعتی که توسط سلامی و همکاران صورت گرفته است به این نتیجه رسیدند که در پی شناسایی و اولویت‌بندی عوامل نهادی نظام نوآوری منطقه‌ای در خوشه‌های صنعتی تعداد ۲۴ شاخص عملکردی، شناسایی شده است.

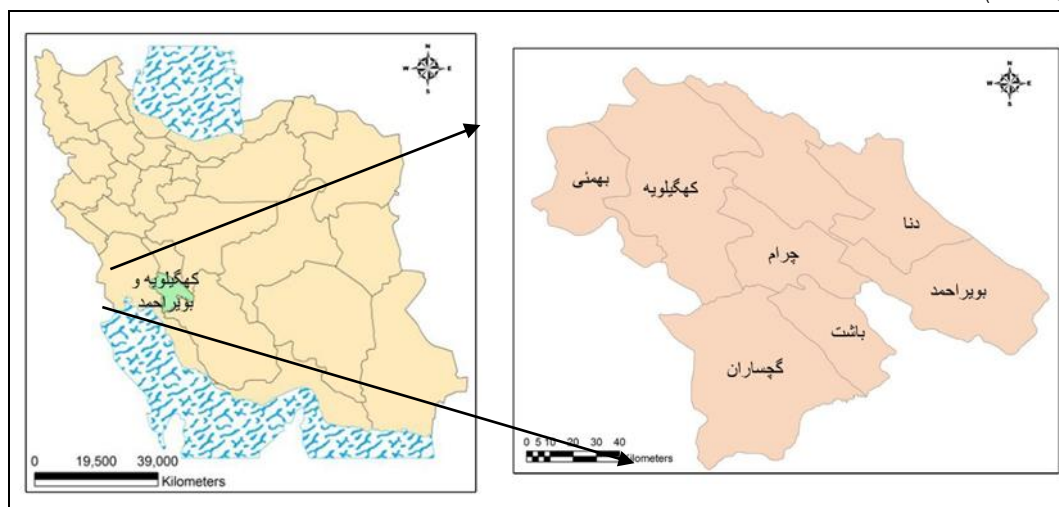
روش تحقیق:

روش پژوهش حاضر از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی و بر اساس ماهیت داده‌ها یک پژوهش ترکیبی محسوب می‌شود. شیوه‌های جمع‌آوری اطلاعات، اسنادی و میدانی و ابزار تحقیق، پرسشنامه می‌باشد. این پژوهش به لحاظ زمان گردآوری اطلاعات، از نوع پژوهش‌های پیمایشی محسوب می‌گردد. جامعه آماری آن شامل همه متخصصین و کارشناسان و مدیران ارشد در استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد که نمونه انتخابی شامل ۲۳ نفر از همه متخصصین فوق‌الذکر می‌باشد. روش انجام این پژوهش شامل سه بخش اصلی می‌باشد. در بخش اول همه عوامل و موانع توسعه استان با استفاده از روش اسنادی و مصاحبه و پرسش‌نامه دلفی انجام شد که با توجه به آن موانع اصلی توسعه به وسیله روش تحلیل اثرات متقاطع به کمک نرم‌افزار میک مک استخراج گردید. در بخش دوم پژوهش به ارائه برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه برای استان اقدام شد که ابتدا نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدید استان به کمک پرسشنامه محقق ساخته به وسیله جامعه آماری پژوهش، مجدد

شناسایی شد و این عوامل به وسیله خبرگان و اساتید دانشگاه که افراد متخصص در زمینه توسعه می‌باشد رتبه‌بندی گردید تا از این طریق مهم‌ترین راهبردها بدست آید. برای سنجش و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل *SWOT* و تلفیق آن با مدل *AHP* استفاده شد به این صورت که پس از اینکه نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مطالعات وضع موجود، مهم‌ترین عوامل درونی شامل نقاط قوت‌ها و ضعف‌ها و همچنین مهم‌ترین عوامل بیرونی در قالب فرصت‌ها و تهدیدها در حوزه شاخص‌ها مورد نظر شناسایی شده براساس فرآیند *AHP* ارزش‌گذاری شده است. در این مرحله برای به دست آوردن وزن هر یک از این نقاط پرسش‌نامه مقایسات زوجی تنظیم شده است و در اختیار کارشناسان قرار گرفته شد تا عوامل مورد نظر را با توجه به وزنی که به هر عامل می‌دهند ارزش‌گذاری نمایند و مهم‌ترین راهبردهای که برای توسعه استان بیشترین تأثیر را دارند استخراج گردید. در نهایت در بخش سوم راهبردهای کلان جهت رفع موانع اصلی توسعه استان و ارائه راهبردهای اولویت‌دار برای برنامه‌ریزی توسعه استان تدوین گردید.

منطقه مورد مطالعه:

استان کهگیلویه و بویراحمد از جمله استان‌های جنوبی ایران به‌شمار می‌رود که با پنج استان کشور به طوری که از شرق با استان اصفهان و فارس، از جنوب با استان بوشهر، از غرب با خوزستان و از شمال با چهارمحال و بختیاری همسایه می‌باشد و با مساحتی معادل ۱۵۵۰۴,۰۷۳ کیلومتر مربع بین ۲۹ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. این استان از نظر جمعیت و مساحت از استان‌های کوچک ایران است و در هر دو مورد دارای رتبه ۲۸ در بین استان‌های کشور می‌باشد. بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهرستان استان، شهرستان بویراحمد به مرکزیت یاسوج می‌باشد، استان کهگیلویه و بویراحمد طی پانزده سال گذشته از ۳ شهرستان به ۷ شهرستان افزایش یافته است به طوری که براساس تقسیمات سیاسی کشور، در سال ۱۳۹۵ این استان دارای ۸ شهرستان، ۱۸ بخش، ۴۵ دهستان و ۱۷ شهر می‌باشد و طی سال‌های اخیر نیز تغییری نکرده است (برنامه آمایش استان مصوب ۱۳۹۳).

شکل ۱- موقعیت استان کهگیلویه و بویراحمد

بحث و یافته‌های پژوهش:

شناسایی نقاط قوت و ضعف استان کهگیلویه و بویراحمد از نظر کارشناسان و همچنین در طرح‌های فرادست:

با توجه به هدف اولیه این پژوهش که شناسایی نقاط قوت و ضعف استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد برای رسیدن به این هدف از روش دلفی استفاده شده است که با توجه به نظر کارشناسان مهم‌ترین عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اداری، جغرافیایی و ... استان کهگیلویه و بویراحمد مشخص گردید، که ذکر همه این موارد در این مقوله نمی‌گنجد. سپس با مطالعه طرح‌های فرادست استان که مهم‌ترین آن‌ها برنامه آمایش استان و سند توسعه استان در برنامه پنجم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور بوده است مهم‌ترین عوامل توسعه و توسعه‌نیافتگی استان استخراج گردید و با عوامل فوق تلفیق گردید، سپس در مرحله بعد از میان همه عوامل، ۳۶ عامل به عنوان مهم‌ترین عوامل توسعه و توسعه‌نیافتگی بر اساس نظر کارشناسان انتخاب گردید که این عوامل به شرح زیر می‌باشد:

امکان کشت انواع گیاهان دارویی و شکل‌گیری صنایع مربوطه- خروج افراد تحصیلکرده و با سواد به خارج از استان و ناتوانی در نگهداشت نیروهای متخصص به دلیل نبود امکانات- توزیع نامتوازن جمعیت و فعالیت در سطح استان- امکان توسعه فعالیت‌های گردشگری برای جذب گردشگران داخلی و خارجی- عبور خطوط انتقال برق و گاز سراسری در بخش‌های مختلف استان- برخورداری از ظرفیت‌های مناسب معدنی فراوان- عدم وجود زیرساخت‌های لازم جهت امور بازرگانی و مبادلات اقتصادی- عدم شکل‌گیری ارتباط قوی بین سکونتگاه‌ها استان با سایر کانون‌های خدماتی- هدر رفت منابع آب‌های سطحی به دلیل نبود امکانات- قابلیت توسعه صنعتی استان به ویژه در زمینه صنایع نفت و گاز- سطح پایین فناوری و بهره‌وری، ناتوانی رقابت در بازارهای داخلی و خارجی- وجود زمینه‌های فراوان جهت توسعه برخی از ورزش‌ها مانند هاکی، اسکی، کوهنوردی و غیره به دلیل کوهستانی و برف‌گیر بودن استان- بیرون ماندن استان از فضای جریان‌ها و فعالیت شبکه اقتصادی کشور- قابلیت توسعه صنایع پتروشیمی، صنایع فرآوری مواد معدنی و صنایع تبدیلی، تکمیلی و جانبی در استان- مهاجرت زیاد از روستا به شهر و احتمال خالی شدن روستاها در آینده- موقعیت جغرافیایی و ارتباطی مناسب بین منطقه‌ای در مرکز و جنوب کشور و همجواری با قطب‌های صنعتی توسعه‌یافته کشور (اصفهان، شیراز، اهواز و عسلویه) - نبود کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و معدنی با توجه به منابع فراوان در استان و خروج و انتقال مواد به صورت خام از استان- برخورداری از جاذبه‌های طبیعی گردشگری و جاذبه‌های ناشی از شیوه زیست‌معیشتی عشایری فرهنگی- ضعف شبکه‌های ارتباطی داخلی و سریع بین منطقه‌ای (آزاد راه و بزرگراه)، عدم وجود حمل و نقل ریلی و محدود بودن شبکه حمل و نقل هوایی- برخورداری از ظرفیت‌های غنی منابع نفت و گاز در نواحی جنوبی استان- ضعف شدید زیرساخت‌های لازم در مراکز شهری و ناکارآمدی سطوح خدماتی، به ویژه در زمینه خدمات برتر- توانمندی استان در بخش تولیدات صنایع دستی- کمبود شدید تأسیسات، تسهیلات و تجهیزات گردشگری و اقامتی- بارندگی سالانه مناسب و بهره‌مندی از منابع آب‌های سطحی و زیر زمینی- شیب زیاد استان و کوهستانی بودن آن، محدودیت‌های زمین زراعی و عدم تطابق منابع آب و خاک و سنتی بودن شیوه‌های تولید- کوچک بودن مساحت استان- بالا بودن میزان درصد روستایی (۴۸ درصد) استان و عدم توجه به این سکونتگاه‌ها جهت توسعه و فقدان شهرهای بالای ۱۵۰ هزار نفر در استان- چهار فصل بودن استان و وجود دو اقلیم سردسیری و گرمسیری و برخورداری از آب و هوای متنوع، جنگل‌ها به ویژه بلوط و مراتع مستعد- عدم توجه به وضع آموزش باکیفیت و فقدان دانشگاه‌ها و مراکز علمی قوی در استان و پایین بودن نرخ باسوادی مردم استان نسبت به میانگین کشوری- عدم برخورداری استان از بخش خصوصی و تعاونی توانمند و عدم آموزش و ترویج بازرگانان و تجار، کشاورزان و دامداران- برخورداری از ظرفیت بالای صادرات آب مخصوصاً به کشورهای حاشیه خلیج فارس- هزینه زیاد ایجاد زیرساخت‌های اساسی استان (حمل و نقل، انرژی، مدیریت آب، ارتباطات و...) به دلیل کوهستانی بودن استان- پتانسیل استان در زمینه صنایع تبدیلی و واحدهای کشت و صنعت با توجه به وسعت باغات در آن- امکان توسعه فعالیت‌های باغداری، زنبورداری، قابلیت بالای پرورش دام و پرورش آبزیان- نبود بستر روانی و امنیتی مناسب برای سرمایه- گذاران در استان- نزدیکی به آب‌های گرم خلیج فارس و قابلیت دسترسی به بنادر حاشیه آن در کوتاه‌ترین زمان ممکن به منظور انجام مبادلات اقتصادی و بازرگانی.

بررسی و ارائه عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر وضعیت استان کهگیلویه و بویراحمد با استفاده از مدل SWOT:

در پژوهش حاضر با استفاده از طرح‌های فرادست و با توجه به نظر کارشناسان و متخصصان در این حوزه، مهم‌ترین عوامل توسعه و توسعه‌نیافتگی استان استخراج گردید. به طور کلی در این تحقیق SWOT سعی دارد توسط استراتژی‌هایی، پاسخ سؤالات زیر باشد: چگونه می‌توان نقاط قوت استان را تقویت نمود؟ چگونه می‌توان بر نقاط ضعف استان غلبه کرد؟ چگونه می‌توان فرصت‌ها استان را بهره‌برداری نمود؟ چگونه می‌توان تهدیدات استان را مدیریت نمود؟

در این مطالعه نیز با توجه به تنوع موضوعات با استفاده از تکنیک تحلیل استراتژیک سوات (SWOT) به بررسی شرایط تأثیرگذار بر تحولات استان و نحوه اثربخشی آن‌ها پرداخته می‌شود. با توجه به اینکه یک استان تحت تأثیر شرایط درونی خود و شرایط محیطی یا بیرونی قرار دارد، این شرایط به دو دسته شرایط بیرونی کلان که تأثیرات غیرمستقیمی بر استان می‌گذارند و شرایط درونی خرد که تأثیرات مستقیم بر محدوده استان می‌گذارند، تفکیک شده است. که در جدول (۱) و (۲) آورده شده است.

جدول ۱- قوت‌ها و ضعف‌ها استان کهگیلویه و بویراحمد در ماتریس SWOT

عوامل داخلی استان			
ضعف‌ها	قوت‌ها		
نبود کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و معدنی با توجه به منابع فراوان در استان و خروج و انتقال مواد به صورت خام از استان	W1	موقعیت جغرافیایی و ارتباطی مناسب بین منطقه‌ای در مرکز و جنوب کشور و همجواری با قطب‌های صنعتی توسعه یافته کشور (اصفهان، شیراز، اهواز و عسلویه)	S1
ضعف شبکه‌های ارتباطی داخلی و سریع بین منطقه‌ای (آزاد راه و بزرگراه)، عدم وجود حمل و نقل ریلی و محدود بودن شبکه حمل و نقل هوایی	W2	برخورداری از جاذبه‌های طبیعی گردشگری و جاذبه‌های ناشی از شیوه زیست معیشتی عشایری فرهنگی	S2
ضعف شدید زیرساخت‌های لازم در مراکز شهری و ناکارآمدی سطوح خدماتی، به ویژه در زمینه خدمات برتر	W3	برخورداری از ظرفیت‌های غنی منابع نفت و گاز در نواحی جنوبی استان	S3
کمبود شدید تأسیسات، تسهیلات و تجهیزات گردشگری و اقامتی	W4	توانمندی استان در بخش تولیدات صنایع دستی	S4
شیب زیاد استان و کوهستانی بودن آن، محدودیت‌های زمین زراعی و عدم تطابق منابع آب و خاک و سنتی بودن شیوه‌های تولید	W5	بارندگی سالانه مناسب و بهره‌مندی از منابع آب‌های سطحی و زیر زمینی	S5
بالا بودن میزان درصد روستایی (۴۸ درصد) استان و عدم توجه به این سکونتگاه‌ها جهت توسعه و فقدان شهرهای بالای ۱۵۰ هزار نفر در استان	W6	کوچک بودن مساحت استان	S6
عدم توجه به وضع آموزش باکیفیت و فقدان دانشگاه‌ها و مراکز علمی قوی در استان و پایین بودن نرخ باسوادی مردم استان نسبت به میانگین کشوری	W7	چهار فصل بودن استان و وجود دو اقلیم سردسیری و گرمسیری و برخورداری از آب و هوای متنوع، جنگل‌ها به ویژه بلوط و مراتع مستعد	S7
توزیع نامتوازن جمعیت و فعالیت در سطح استان	W8	عبور خطوط انتقال برق و گاز سراسری در بخش‌های مختلف استان	S8
عدم وجود زیرساخت‌های لازم جهت امور بازرگانی و مبادلات اقتصادی	W9	برخوردار از ظرفیت‌های مناسب معدنی فراوان	S9

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

جدول ۲- فرصت و تهدیدهای استان کهگیلویه و بویراحمد در ماتریس SWOT

عوامل خارجی استان			
تهدیدها		فرصت‌ها	
خروج افراد تحصیلکرده و با سواد به خارج از استان و ناتوانی در نگهداشت نیروهای متخصص به دلیل نبود امکانات	T1	امکان کشت انواع گیاهان دارویی و شکل‌گیری صنایع مربوطه	O1
عدم شکل‌گیری ارتباط قوی بین سکونتگاه‌ها استان با سایر کانون‌های خدماتی	T2	امکان توسعه فعالیت‌های گردشگری برای جذب گردشگران داخلی و خارجی	O2
نبود بستر روانی و امنیتی مناسب برای سرمایه‌گذاران در استان	T3	امکان توسعه فعالیت‌های باغداری، زنبورداری، قابلیت بالای پرورش دام و پرورش آبزیان	O3
هدر رفت منابع آب‌های سطحی به دلیل نبود امکانات	T4	نزدیکی به آب‌های گرم خلیج فارس و قابلیت دسترسی به بنادر حاشیه آن در کوتاه‌ترین زمان ممکن به منظور انجام مبادلات اقتصادی و بازرگانی	O4
عدم برخورداری استان از بخش خصوصی و تعاونی توانمند و عدم آموزش و ترویج بازرگانان و تجار، کشاورزان و دامداران	T5	قابلیت توسعه صنعتی استان به ویژه در زمینه صنایع نفت و گاز	O5
هزینه زیاد ایجاد زیرساخت‌های اساسی استان (حمل و نقل، انرژی، مدیریت آب، ارتباطات و...) به دلیل کوهستانی بودن استان	T6	برخورداری از ظرفیت بالای صادرات آب مخصوصاً به کشورهای حاشیه خلیج فارس	O6
سطح پایین فناوری و بهره‌وری، ناتوانی رقابت در بازارهای داخلی و خارجی	T7	پتانسیل استان در زمینه صنایع تبدیلی و واحدهای کشت و صنعت با توجه به وسعت باغات در آن	O7
بیرون ماندن استان از فضای جریان‌ها و فعالیت شبکه اقتصادی کشور	T8	وجود زمینه‌های فراوان جهت توسعه برخی از ورزش‌ها مانند هاکی، اسکی، کوهنوردی و غیره به دلیل کوهستانی و برف‌گیر بودن استان	O8
مهاجرت زیاد از روستا به شهر و احتمال خالی شدن روستاها در آینده	T9	قابلیت توسعه صنایع پتروشیمی، صنایع فرآوری مواد معدنی و صنایع تبدیلی، تکمیلی و جانبی در استان	O9

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

تحلیل یافته‌ها با بهره‌گیری از تلفیق روش AHP و مدل تحلیلی SWOT:

در این بخش با توجه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مطالعات وضع موجود در قالب جداول، مهمترین عوامل درونی شامل نقاط قوت و ضعف‌ها و همچنین مهم‌ترین عوامل بیرونی مؤثر بر وضعیت استان در قالب فرصت‌ها و تهدیدها در حوزه شاخص‌ها مورد نظر شناسایی شده و براساس فرآیند AHP ارزش‌گذاری شده است. در این مرحله برای به دست آوردن وزن هر یک از این نقاط، روش AHP به کار گرفته شده است که بدین منظور پرسش‌نامه مقایسات زوجی تنظیم شده است و در اختیار کارشناسان قرار گرفته شد تا عوامل مورد نظر را با توجه به وزنی که به هر عامل می‌دهند ارزش‌گذاری نمایند و مهم‌ترین راهبردهای که برای توسعه استان بیشترین تأثیر را دارند استخراج گردد. با توجه به این که پرسش‌نامه این تحقیق مقایسات زوجی بوده است بحث روایی و پایایی در این پژوهش منتفی می‌شود و با محاسبه نرخ سازگاری از دقیق بودن پاسخ‌ها اطمینان حاصل شده است. هر یک از عوامل SWOT دارای یکسری زیر معیار هستند و در روش AHP این زیر معیارها به صورت زوجی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. بعد از جمع‌آوری اطلاعات به منظور انجام محاسبات از نرم‌افزار Expert choice 11 استفاده شده است. این نرم‌افزار قادر است در زمان کوتاهی وزن عوامل را مشخص کند، همچنین نرم‌افزار قادر به محاسبه نرخ سازگاری ماتریس‌ها نیز می‌باشد. بر این مبنا مقایسه‌ی زوجی عوامل SWOT در قالب AHP جهت برنامه‌ریزی برای توسعه استان کهگیلویه و بویراحمد وزن دهی و اولویت‌بندی شد که نتایج یافته‌ها در جداول (۳) تا (۷) آمده است.

جدول ۳- مقایسه‌های زوجی عوامل در گروه نقاط قوت استان کهگیلویه و بویراحمد

۰/۲۰۸	۱	۲	۴	۴	۲	۵	۱	۴	۱	S ₁ موقعیت جغرافیایی و ارتباطی مناسب بین منطقه‌ای
۰/۰۷۶	۰/۵	۱	۲	۲	۰/۵	۲	۰/۳۳	۱	۰/۲۵	S ₂ برخورداری از جاذبه‌های طبیعی گردشگری
۰/۲۲۷	۳	۲	۴	۴	۲	۵	۱	۳	۱	S ₃ برخورداری از ظرفیت‌های غنی منابع نفت و گاز
۰/۰۵۶	۰/۵	۰/۵	۱	۲	۱	۱	۰/۲	۰/۵	۰/۲	S ₄ توانمندی استان در بخش تولیدات صنایع دستی
۰/۱۱۱	۱	۱	۳	۳	۱	۱	۰/۵	۲	۰/۵	S ₅ بارندگی سالانه مناسب و بهره‌مندی از منابع آب
۰/۰۳۷	۰/۳۳	۰/۳۳	۰/۵	۱	۰/۳۳	۰/۵	۰/۲۵	۰/۵	۰/۲۵	S ₆ کوچک بودن مساحت استان
۰/۰۴۹	۰/۳۳	۰/۵	۱	۲	۰/۳۳	۱	۰/۲۵	۰/۵	۰/۲۵	S ₇ چهار فصل بودن استان و وجود دو اقلیم متفاوت
۰/۰۹۸	۰/۵	۱	۲	۳	۱	۲	۰/۵	۱	۰/۵	S ₈ عبور خطوط انتقال برق و گاز سراسری از استان
۰/۱۳۳	۱	۲	۳	۳	۱	۲	۰/۳۳	۲	۱	S ₉ برخورداری از ظرفیت‌های مناسب معدنی

C.I=0.036638 - منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

در جدول شماره (۳) ارزیابی نهایی عوامل SWOT در چهارچوب مدل AHP نشان می‌دهد که در گروه نقاط قوت، برخورداری از ظرفیت‌های غنی منابع نفت و گاز در نواحی جنوبی استان (وزن نهایی ۰/۲۲۷)، موقعیت جغرافیایی و ارتباطی مناسب بین منطقه‌ای در مرکز و جنوب کشور و همجواری با قطب‌های صنعتی توسعه‌یافته کشور (اصفهان، شیراز، اهواز و عسلویه) (وزن نهایی ۰/۲۰۸)، برخورداری از ظرفیت‌های مناسب معدنی فراوان (وزن نهایی ۰/۱۳۳) و بارندگی سالانه مناسب و بهره‌مندی از منابع آب‌های سطحی و زیر زمینی (وزن نهایی ۰/۱۱۱) به ترتیب مهم‌ترین نقاط قوت استان را نشان می‌دهند.

جدول ۴- مقایسه‌های زوجی عوامل در گروه نقاط ضعف استان کهگیلویه و بویراحمد

۰/۱۸۶	۲	۲	۳	۱	۲	۳	۱	۲	۱	W ₁ نبود کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و معدنی و خروج مواد به صورت خام از استان
۰/۱۳۵	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۰/۵	W ₂ ضعف شبکه‌های ارتباطی و عدم شبکه ریلی و محدود بودن شبکه هوایی
۰/۱۲۵	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۰/۵	۱	W ₃ ضعف شدید زیرساخت‌های لازم در مراکز شهری و سطوح خدماتی
۰/۰۸۷	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۳۳	W ₄ کمبود شدید تأسیسات، تسهیلات و تجهیزات گردشگری و اقامتی
۰/۰۸۵	۱	۱	۲	۱	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	W ₅ شیب زیاد استان و کوهستانی بودن آن، محدودیت‌های زمین زراعی و سنتی بودن شیوه‌های تولید
۰/۱۱۵	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۰/۵	۰/۵	۱	W ₆ بالا بودن میزان درصد روستایی استان و عدم توجه به این سکونتگاه‌ها جهت توسعه
۰/۰۸۱	۱	۱	۱	۰/۵	۰/۵	۱	۱	۱	۰/۳۳	W ₇ عدم توجه به وضع آموزش باکیفیت و فقدان دانشگاه‌ها قوی و پایین بودن نرخ باسوادی
۰/۰۹۱	۱	۱	۱	۰/۵	۱	۱	۱	۱	۰/۵	W ₈ توزیع نامتوازن جمعیت و فعالیت در سطح استان
۰/۰۹۱	۱	۱	۱	۰/۵	۱	۱	۱	۱	۰/۵	W ₉ عدم وجود زیرساخت‌های لازم جهت امور بازرگانی و مبادلات اقتصادی

C.I=0.06220 - منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

بر اساس جدول شماره (۴) نبود کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و معدنی و خروج مواد به صورت خام از استان (وزن نهایی ۰/۱۸۶)، ضعف شبکه‌های ارتباطی داخلی و سریع بین منطقه‌ای (آزاد راه و بزرگراه)، عدم وجود حمل و نقل ریلی و محدود بودن شبکه حمل و نقل هوایی (وزن نهایی ۰/۱۳۵)، ضعف شدید زیرساخت‌های لازم در مراکز شهری و ناکارآمدی سطوح خدماتی، به ویژه در زمینه خدمات برتر (وزن نهایی ۰/۱۲۵) و بالا بودن میزان درصد روستایی (۴۸ درصد) استان و عدم توجه به این سکونتگاه‌ها جهت توسعه و فقدان شهرهای بالای ۱۵۰ هزار نفر در استان (وزن نهایی ۰/۱۱۵) به ترتیب مهم‌ترین نقاط ضعف هستند.

جدول ۵- مقایسه‌های زوجی عوامل در گروه فرصت‌های استان کهگیلویه و بویراحمد

۰/۰۷۷	۰/۳۳	۲	۱	۰/۵	۰/۳۳	۱	۱	۱	۱	O_1 امکان کشت انواع گیاهان دارویی و شکل‌گیری صنایع مربوطه
۰/۰۷۱	۰/۳۳	۱	۱	۱	۰/۳۳	۰/۵	۱	۱	۱	O_2 امکان توسعه فعالیت‌های گردشگری برای جذب گردشگران
۰/۱۰۳	۱	۳	۱	۲	۰/۵	۰/۵	۱	۱	۱	O_3 امکان توسعه فعالیت‌های باغداری، زنبورداری، قابلیت بالای پرورش دام و پرورش آبزیان
۰/۱۶۴	۱	۴	۲	۳	۱	۱	۲	۲	۱	O_4 نزدیکی به آب‌های گرم خلیج فارس و قابلیت دسترسی به بنادر به منظور مبادلات اقتصادی
۰/۲۰۳	۱	۴	۳	۳	۱	۱	۲	۳	۳	O_5 قابلیت توسعه صنعتی استان به ویژه در زمینه صنایع نفت و گاز
۰/۰۷۷	۰/۵	۲	۱	۱	۰/۳۳	۰/۳۳	۰/۵	۱	۲	O_6 برخورداری از ظرفیت بالای صادرات آب مخصوصاً به کشورهای حاشیه خلیج فارس
۰/۰۹۱	۱	۳	۱	۱	۰/۳۳	۰/۵	۱	۱	۱	O_7 پتانسیل استان در زمینه صنایع تبدیلی و واحدهای کشت و صنعت
۰/۰۴۸	۰/۲۵	۱	۰/۳۳	۲	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۳۳	۱	۰/۵	O_8 وجود زمینه فراوان جهت توسعه برخی ورزش‌های خاص
۰/۱۵۹	۱	۴	۱	۲	۱	۱	۱	۳	۳	O_9 قابلیت توسعه صنایع پتروشیمی، صنایع فرآوری مواد معدنی

$C.I = 0.080284$ - منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

طبق جدول شماره (۵)، قابلیت توسعه صنعتی استان به ویژه در زمینه صنایع نفت و گاز (وزن نهایی ۰/۲۰۳)، نزدیکی به آب‌های گرم خلیج فارس و قابلیت دسترسی به بنادر حاشیه آن در کوتاه‌ترین زمان ممکن به منظور انجام مبادلات اقتصادی و بازرگانی (وزن نهایی ۰/۱۶۴)، قابلیت توسعه صنایع پتروشیمی، صنایع فرآوری مواد معدنی و صنایع تبدیلی، تکمیلی و جانبی در استان (وزن نهایی ۰/۱۵۹) و امکان توسعه فعالیت‌های باغداری، زنبورداری، قابلیت بالای پرورش دام و پرورش آبزیان (وزن نهایی ۰/۱۰۳) به ترتیب مهم‌ترین فرصت‌های توسعه استان می‌باشد.

جدول ۶- مقایسه‌های زوجی عوامل در گروه تهدیدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

۰/۰۸۰	۲	۰/۳۳	۰/۵	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱	۱	$T1$ خروج افراد تحصیلکرده و با سواد به خارج از استان
۰/۱۴۳	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	$T2$ عدم شکل‌گیری ارتباط قوی بین سکونتگاه‌ها استان با سایر کانون‌های خدماتی
۰/۱۰۵	۱	۰/۵	۱	۲	۱	۰/۵	۱	۱	۲	$T3$ نبود بستر امنیتی مناسب برای سرمایه‌گذاران در استان
۰/۱۲۳	۲	۰/۵	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	$T4$ هدر رفت منابع آب‌های سطحی به دلیل نبود امکانات
۰/۰۷۷	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۱	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۲	$T5$ عدم برخورداری استان از بخش خصوصی و تعاونی توانمند
۰/۰۷۱	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۱	۱	۱	۰/۵	۰/۵	۱	$T6$ هزینه زیاد ایجاد زیرساخت‌های اساسی در استان
۰/۱۲۳	۲	۰/۵	۱	۲	۲	۱	۱	۰/۵	۲	$T7$ سطح پایان فناوری و بهره‌وری، ناتوانی رقابت در بازارها
۰/۱۸۹	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۳	$T8$ بیرون ماندن استان از فضای جریان‌ها و فعالیت شبکه اقتصادی کشور
۰/۰۸۳	۱	۰/۵	۰/۵	۲	۲	۰/۵	۱	۰/۵	۰/۵	$T9$ مهاجرت زیاد از روستا به شهر و احتمال خالی شدن روستاها

$C.I = 0.064514$ - منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

طبق جدول شماره (۶) بیرون ماندن استان از فضای جریان‌ها و فعالیت شبکه اقتصادی کشور (وزن نهایی ۰/۱۸۹)، عدم شکل‌گیری ارتباط قوی بین سکونتگاه‌ها استان با سایر کانون‌های خدماتی (وزن نهایی ۰/۱۴۳)، سطح پایان فناوری و بهره‌وری، ناتوانی رقابت در بازارها داخلی و خارجی (۰/۱۲۳)، هدر رفت منابع آب‌های سطحی به دلیل نبود امکانات (وزن نهایی ۰/۱۲۳) و نبود بستر امنیتی مناسب برای سرمایه‌گذاران در استان (وزن نهایی ۰/۱۰۵) به ترتیب مهم‌ترین تهدیدات استان به شمار می‌رود.

تدوین اولویت‌ها جهت برنامه‌ریزی توسعه استان کهگیلویه و بویراحمد با بهره‌گیری از تلفیق روش AHP و مدل تحلیلی SWOT:

با توجه به وزن داده شده، عواملی که وزن نهایی آن‌ها بالاتر از ۰/۱ می‌باشند به عنوان مهم‌ترین عوامل از هر گروه نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها انتخاب شدند.

جدول ۷- ماتریس اولویت نهایی بین گروهی SWOT جهت توسعه استان کهگیلویه و بویراحمد

۱۹	۱	۰/۲۰۳	O5	۱	۱	۰/۲۲۷	S3
۲۰	۲	۰/۱۶۴	O4	۲	۲	۰/۲۰۸	S1
۲۱	۳	۰/۱۵۹	O9	۳	۳	۰/۱۳۳	S9
۲۲	۴	۰/۱۰۳	O3	۴	۴	۰/۱۱۱	S5
۲۳	۵	۰/۰۹۱	O7	۵	۵	۰/۰۹۸	S8
۲۴	۶	۰/۰۷۷	O6	۶	۶	۰/۰۷۶	S2
۲۵	۷	۰/۰۷۷	O1	۷	۷	۰/۰۵۶	S4
۲۶	۸	۰/۰۷۱	O2	۸	۸	۰/۰۴۹	S7
۲۷	۹	۰/۰۴۸	O8	۹	۹	۰/۰۳۷	S6
۲۸	۱	۰/۱۸۹	T8	۱۰	۱	۰/۱۸۶	W1
۲۹	۲	۰/۱۴۳	T2	۱۱	۲	۰/۱۳۵	W2
۳۰	۳	۰/۱۲۳	T7	۱۲	۳	۰/۱۲۵	W3
۳۱	۳	۰/۱۲۳	T4	۱۳	۴	۰/۱۱۵	W6
۳۲	۴	۰/۱۰۵	T3	۱۴	۵	۰/۰۹۱	W9
۳۳	۵	۰/۰۸۳	T9	۱۵	۶	۰/۰۹۱	W8
۳۴	۶	۰/۰۸۰	T1	۱۶	۷	۰/۰۸۷	W4
۳۵	۷	۰/۰۷۷	T5	۱۷	۸	۰/۰۸۵	W5
۳۶	۸	۰/۰۷۱	T6	۱۸	۹	۰/۰۸۱	W7

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

بنابراین طبق جدول شماره (۷) نتایج حاصل از تلفیق عوامل SWOT و AHP نشان می‌دهد که به طور کلی در بین ۳۶ اولویت SWOT اولویت‌هایی که بیشترین تأثیرگذاری را دارند، ۱۷ اولویت برتر نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها جهت برنامه‌ریزی توسعه استراتژیک استان کهگیلویه و بویراحمد به شمار می‌روند که عبارتند از:

- ۱- برخورداری از ظرفیت‌های غنی منابع نفت و گاز در نواحی جنوبی استان (وزن نهایی ۰/۲۲۷) قوت (S3)
- ۲- موقعیت جغرافیایی و ارتباطی مناسب بین منطقه‌ای در مرکز و جنوب کشور و همجواری با قطب‌های صنعتی توسعه‌یافته کشور (اصفهان، شیراز، اهواز و عسلویه) (وزن نهایی ۰/۲۰۸) قوت (S1)
- ۳- قابلیت توسعه صنعتی استان به ویژه در زمینه صنایع نفت و گاز (وزن نهایی ۰/۲۰۳) فرصت (O5)
- ۴- بیرون ماندن استان از فضای جریان‌ها و فعالیت شبکه اقتصادی کشور (وزن نهایی ۰/۱۸۹) تهدید (T8)
- ۵- نبود کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و معدنی و خروج مواد به صورت خام از استان (وزن نهایی ۰/۱۸۶) ضعف (W1)
- ۶- نزدیکی به آب‌های گرم خلیج فارس و قابلیت دسترسی به بنادر حاشیه آن در کوتاه‌ترین زمان ممکن به منظور انجام مبادلات اقتصادی و بازرگانی (وزن نهایی ۰/۱۶۴) فرصت (O4)
- ۷- قابلیت توسعه صنایع پتروشیمی، صنایع فرآوری مواد معدنی و صنایع تبدیلی، تکمیلی و جانبی در استان (وزن نهایی ۰/۱۵۹) فرصت (O9)
- ۸- عدم شکل‌گیری ارتباط قوی بین سکونتگاه‌ها استان با سایر کانون‌های خدماتی (وزن نهایی ۰/۱۴۳) تهدید (T2)

- ۹- ضعف شبکه‌های ارتباطی داخلی و سریع بین منطقه‌ای (آزاد راه و بزرگراه)، عدم وجود حمل و نقل ریلی و محدود بودن شبکه حمل و نقل هوایی (وزن نهایی ۰/۱۳۵) ضعف (W2)
- ۱۰- برخورداری از ظرفیت‌های مناسب معدنی فراوان (وزن نهایی ۰/۱۳۳) قوت (S9)
- ۱۱- ضعف شدید زیرساخت‌های لازم در مراکز شهری و ناکارآمدی سطوح خدماتی، به ویژه در زمینه خدمات برتر (وزن نهایی ۰/۱۲۵) ضعف (W3)
- ۱۲- سطح پایین فناوری و بهره‌وری، ناتوانی رقابت در بازارها داخلی و خارجی (وزن نهایی ۰/۱۲۳) تهدید (T7)
- ۱۳- هدر رفت منابع آب‌های سطحی به دلیل نبود امکانات (وزن نهایی ۰/۱۲۳) تهدید (T4)
- ۱۴- بالا بودن میزان درصد روستایی (۴۸ درصد) استان و عدم توجه به این سکونتگاه‌ها جهت توسعه و فقدان شهرهای بالای ۱۵۰ هزار نفر در استان (وزن نهایی ۰/۱۱۵) ضعف (W6)
- ۱۵- بارندگی سالانه مناسب و بهره‌مندی از منابع آب‌های سطحی و زیر زمینی (وزن نهایی ۰/۱۱۱) قوت (S5)
- ۱۶- نبود بستر امنیتی مناسب برای سرمایه‌گذاران در استان (وزن نهایی ۰/۱۰۵) تهدید (T3)
- ۱۷- امکان توسعه فعالیت‌های باغداری، زنبورداری، قابلیت بالای پرورش دام و پرورش آبزیان (وزن نهایی ۰/۱۰۳) فرصت (O3)
- همان طور که در جدول فوق نیز مشخص است، در استان مورد مطالعه، تعداد ۹ نقطه قوت داخلی در برابر ۹ نقطه ضعف داخلی و تعداد ۹ فرصت خارجی در برابر ۹ تهدید خارجی شناسایی و بررسی شده است. نهایتاً، در مجموع تعداد ۱۸ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیت‌ها و تعداد ۱۸ نقطه ضعف و تهدید به عنوان محدودیت‌ها و مشکلات پیش روی توسعه استان کهگیلویه و بویراحمد شناسایی شده است. بنابراین در راستای برنامه استراتژیک توسعه استان می‌بایست راهکارهایی در جهت رفع محدودیت‌ها و مشکلات و تقویت نقاط قوت و استفاده از فرصت‌ها تدوین شد.

نتیجه‌گیری و راهبردها:

توسعه منطقه‌ای از ارکان توسعه ملی هر کشور محسوب می‌گردد، یکی از دیدگاه‌ها و رویکردهای مهم به توسعه منطقه‌ای، رویکرد استراتژیک است. در این مقاله برای تعیین مسائل استراتژیک توسعه منطقه‌ای استان کهگیلویه و بویراحمد با توجه به مسائل درونی (نقاط قوت و ضعف) و بیرونی (نقاط فرصت و تهدید) در مجموع تعداد ۱۸ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیت‌ها و تعداد ۱۸ نقطه ضعف و تهدید به عنوان محدودیت‌ها و مشکلات پیش روی توسعه استان کهگیلویه و بویراحمد شناسایی شده است. بنابراین با بهره‌گیری از نتایج مدل تحلیلی SWOT راهبردها و راهکارهای جهت برنامه‌ریزی توسعه استان به چهار راهبرد تهجمی، انطباقی، اقتضایی و تدافعی به شرح زیر تقسیم می‌شود:

۱- راهبرد SO، راهبردهای تهجمی - کنش‌گرا (حداکثر - حداقل): این راهبردها که بر نقاط قوت داخلی و فرصت‌های بیرونی استان استوار می‌باشد. ۲- راهبرد WO، راهبرد انطباقی، (حداقل - حداکثر): راهبرد WO سعی دارد که با کاستن از ضعف‌های منطقه حداکثر استفاده از فرصت‌ها و مزیت‌ها و پتانسیل‌های منطقه‌ای را بنماید. ۳- راهبرد ST، راهبرد اقتضایی (حداکثر - حداقل): راهبرد ST سعی دارد قوت‌های توسعه منطقه‌ای را که از محیط داخلی ناشی می‌شود را به حداکثر رسانیده و آنرا جهت استفاده از سیاست‌های مورد نیاز و اقتضائی آماده سازد و همچنین تهدیدات توسعه منطقه‌ای ناشی از محیط بیرونی را به حداقل برساند. ۴- راهبرد WT، راهبرد دفاعی و واکنشی، (حداقل - حداقل): راهبرد WT بر پایه حداقل کردن نقاط ضعف در محیط درونی منطقه و حداقل کردن تهدیدات در محیط خارجی منطقه بنا شده است. بنابراین در راستای برنامه استراتژیک توسعه استان می‌بایست راهکارهایی در جهت رفع محدودیت‌ها و مشکلات و تقویت نقاط قوت و استفاده از فرصت‌ها تدوین شد. این راهبردها با نشان دادن نحوی تلفیق هر یک از چهار راهبرد SO، WO، ST و WT نشان داده شده است. راهبرد و استراتژی‌های منتج از این پژوهش به شکل موردی عبارت‌اند از:

۱- استراتژی SO - بستر سازی مناسب در زمینه ایجاد تعاملات اقتصادی سازنده با استان‌های همجوار ویژه استان‌های جنوبی برای ایجاد پویایی در بخش بازرگانی استان (SIO4) ۲- توسعه صنعتی استان در زمینه نفت و گاز به عنوان اقتصاد پایه استان (S3O5) ۳- تسهیل‌گری در بهره‌برداری معادن استان با در نظر گرفتن اصول محیط زیستی و توسعه پایدار و پرهیز از خام فروشی و افزایش ارزش افزوده بخش معدن با توسعه صنایع فرآوری مواد معدنی (S9O9) ۴- تسهیل‌گری و اهتمام جدی به توسعه شتابان بخش کشاورزی استان و افزایش تولید انرژی برق - آبی بواسطه میزان بارندگی مناسب سالانه در استان (S5O3).

۲- استراتژی WO - ایجاد کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و معدنی و توسعه فعالیت‌های وابسته نفت و گاز در استان با توجه به قابلیت برخورداری از منابع معدنی و صنعتی در استان و امکان توسعه استان در زمینه نفت و گاز (WIO5O9) - تقویت و سازماندهی مناسب شبکه‌های

ارتباطی اعم از راه‌های زمینی، هوایی و ریلی در استان و برقراری ارتباط قوی با بنادر جنوب کشور به منظور ارتقای فعالیت‌های اقتصادی و بازرگانی در سطح ملی و فراملی (W2O4).- نگاه ویژه به مناطق روستایی استان با تأکید بر رشد و توسعه فعالیت‌ها نظیر باغداری، زنبورداری، دام پروری، آبیاری پروری و ایجاد و ارتقای زیرساخت‌ها و خدمات برتر در مراکز شهری استان با هدف جذب جمعیت مازاد روستاها و جلوگیری از مهاجرت روستاهای استان به استان‌های برخوردار کشور (W3W6O3).

۳- استراتژی ST- ایجاد ارتباط قوی بین سکونتگاه‌های استان و تقویت پیوندهای ارتباطی و اقتصادی فرااستانی با توجه به موقعیت مناسب بین منطقه‌ای استان (T2T8S1) - بهبود ساختار منطقی و روان اداری و ایجاد تشکلهای و شهرک‌های صنعتی برای برقراری امنیت و سهولت سرمایه‌گذاری بویژه در صنایع نفت و گاز (T3S3) - مهندسی بهینه آب و برنامه‌ریزی مناسب برای تقویت مدیریت منابع آب (T4S5) - ارتقای سطح تکنولوژی‌های روزآمد در عرصه‌های مختلف توسعه استان بویژه بخش معدن برای تقویت رقابت‌پذیری استان در عرصه‌های ملی و فراملی (T7S9)

۴- استراتژی WT- تقویت خطوط حمل و نقلی بویژه ریلی و هوایی و ارتقای سطح فناوری در استان جهت شکل‌گیری پیوندهای قوی بین سکونتگاه‌ها و کانون‌های خدماتی در سطح استان و کشور (T2T7W2) - اهتمام جدی به استقرار صنایع تبدیلی عمده با هدف افزایش پویایی فعالیت‌های اقتصادی و نقش آفرینی استان در عرصه اقتصاد ملی با عنایت به برنامه‌ریزی مناسب برای تسهیل بروکراسی‌های حاکم بر جلب سرمایه‌گذاری و ایجاد فضای امن برای سرمایه‌گذار (T3T8W1) - ایجاد خدمات برتر در شهرهای اصلی به عنوان پشتیبان و تثیت کننده جمعیت در مراکز شهری و روستایی و مدیریت آینده‌نگر منابع آب با هدف بهره‌برداری مناسب آن بویژه برای پویایی بیشتر فعالیت‌های کشاورزی در سکونتگاه‌های روستایی استان (T4W3W6).

References:

1. Ali Ahmadi, Alireza., Monajemzadeh, Sayed Saeed., Sadeghi, Mohammad-Ebrahim and Nozari, Hamed (2012). "Forming a Framework for the Development of Regional Innovation Systems Based on the Successful Experiences of Other Countries", *Tomorrow's Management Research Journal*. 2(33), 5-16.
2. Asheim BT, Boschma R, Cooke P (2011) *Constructing regional advantage: Platform policies based on related variety and differentiated knowledge bases*. *Regional Studies* 45 pp:893-904
3. Bogoi, D. S. (2006). *Dezvoltarea Regional in teoria si practica economical*, *Revista Finanțe-provocările viitorului*, V(5). P. 226. CCF
4. Braczyk H, Cooke P, Heidenreich M (eds) (1998) *Regional innovation systems*. UCL Press, London Cooke P (2001) *Regional innovation systems, clusters and the knowledge economy*. *Industrial and Corporate Change* 10 pp: 945-71
5. Chowdhury, Ahmed, (2011), *Performance Evaluation of Agricultural Banks in Bangladesh*, *International Journal of Business and Management*, Vol. 6, No. 4; pp 75-90.
6. Cristina Aragón Amonarriz1 , Cristina Iturrioz1 , Lorea Narvaizal , Mario Davide Parrilli (2017), *The role of social capital in regional innovation systems: Creative social capital and its institutionalization process*, *Social capital in regional innovation systems*, A14, O30, O43, R11, pp 35-51.
7. Dadashpour, Hashem. (2011). "Theories and Models of New Development of Clustered Areas", *Journal of Political-Economic Information*, 25,285, 285-272.
8. Doloreux, D. (2002). *what we should know about regional systems of innovation. technology in society* 24 pp: 243-263.
9. Doloreux, D., Parto, S., (2005). *Regional innovation systems: Current discourse and unresolved issues*, *Technology in Society* 27 (2005)pp: 133-153.
10. Einali, Jamshid., Romiani, Ahmad & Eskandari Shahraki, Zahra. (2015). "Analyzing the Effects of Tourism Attractions in Lorestan Province and Prioritizing them for Regional Investment and Development", *Regional Planning Quarterly*, 6 (23), pp. 74-59.
11. Fangzhu Zhang, Fulong Wu and Philip Cooke (2010), *China's Changing National and Regional Innovation Systems and Regional Distribution of R&D*, *Journal Compilation, Geography Compass* 4(6):532 - 544
12. Farajzadeh, Khadr & Kazemian, Gholamreza (2012), *Local and Regional Development from an Institutional Approach*, University Jihad Publications, Tehran, p. 189.

13. Fritsch, M. (2002). *Measuring the quality of regional innovation systems: a knowledge production function approach*. *International Regional Science Review*, 25(1), pp: 86-101.
14. Glasson, J., & Marshall, T. (2007). *Regional Planning*. Abingdon-on-Thames: Routledge.
15. Ismaeilzadeh, Hassan., Salehpour, Shamsi & Ismaeilzadeh, Yaghoub. (2016) *Analyzing Development Level of Alborz Province Counties*. *The Journal of Spatial Planning* 20 (3), 1-34.
16. Jamshidi, Mohammad-Kazem., Mohammadi Yeganeh, Behrouz & Hosseinzadeh, Akbar. (2019). " *An Analysis of the Effective Influences on Development and Its Role in rural migration case Study: Zanjan Province*". *Regional planning journal*, 8 (32), 11-22.
17. Mihaela Sirbu, Roxana, (2014) " *European Union strategy and foreign direct investments impact on Romania's regional development*", *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 124 pp: 442 – 450.
18. Naghizadeh, Reza., Elahi, Shaaban & Manteghi, Manouchehr. (2016). "The pattern of technological innovation development in the region of Iran; the case of Bio, Nano, Aero and ICT ". *Science and Technology Policy Research*, 8(1), 43-59.
19. Nevra Gursoy, David J. Edelman(2017), *Regional Development Planning in Istanbul: Recent Issues and Challenges*, *Current Urban Studies*, 5,pp:146-163.
20. Parizad, Taher., Asadi, Saleh., Molai-Gholichi, Mohammad & Sheikhi, Hojat. (2012). "Investigation and Analysis of Relative Capabilities of Regional Development in Ports of Northern Iran Using Integration of TOPSIS and ELECTRE Techniques". *Journal of Regional Planning*, 2(6), 15-29.
21. Pour-Mohammadi, Mohammad-Reza & Zali, Nader. (2009)." *Regional disparities analysis and development foresight (Case study: East Azerbaijan province)*", *Journal of Geography and Planning (University of Tabriz)*, 15 (32), 9-64.
22. Salami, Reza., Safari-Darbarzi, Ali & Khani, Morteza. (2015). *Investigation and Identification of Institutional Factors affecting on Regional Innovation System in Industrial Clusters (Case Study: Ceramic and Tile Industry)*, *Journal of Research and Technology*, 1(1), 144-121.
23. Sanati, Mohammad-Hossein & Nouraei, Manouchehr. (2002): "Strategic planning of biotechnology", *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 8(21), 211-221.
24. Sheikh Biglu, Rana. Taghavai, Masoud and Varesi, Hamid-Reza. (2012). "Spatial Analysis of Deprivation and Development Inequalities in Iranian Cities", *Social Welfare Quarterly, Tehran University of Welfare and Rehabilitation Sciences*, 12(46), 245-215.
25. *Studies of Kohgiluyeh and Boyerahmad Province Preparation Program (2014), Part I: Analysis of Situation and Structure, Kohgiluyeh and Boyerahmad Province Governorate.*
26. Terrados, J., Almonacid, G. & Hontoria, L. (2005), " *Regional energy planning through SWOT analysis and strategic planning tools. Impact on renewables development*", *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 11 (2007) pp: 1275–1287.
27. VALENTINA DE MARCHI & ROBERTO GRANDINETTI (2016), *REGIONAL INNOVATION SYSTEMS OR INNOVATIVE REGIONS? EVIDENCE FROM ITALY*, *Journal of economic and social geographi Department of Economics and Management, University of Padova, via del Santo 33, Padova, Italy*, pp 234-249.
28. wheeler, s. (2002), *the New Regionalism: key characteristics of an Emerging movement*, *journal of the American Planing Association*, Vol, 68, No.3.

Islamic Azad University
Marvdash Branch

Research Paper

Application of analytical models in the formulation of balanced regional development strategies Case Study: Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province

Nader Zali¹: Associate Professor, Faculty of Architecture and Art University of Guilan, Rasht, Iran

Seyed Ali Sajjadi-asl: MSc. Faculty of Architecture and Art University of Guilan, Rasht, Iran

Saman Ebizadeh: Ph.D in Islamic urbanism, Scholarship, Faculty of Art and Architecture,

Received: 2018/12/27

pp: 63-66

Accepted: 2019/4/30

Abstract

Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province, due to its valuable resources and geographic location, can be considered as one of the important industrial hubs, but it has not been able to properly traverse the development path and is recognized as a disadvantaged province. The main purpose of this study is identifying the strengths and weaknesses of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province and Providing Development Strategic Plan. The study, in terms of purpose is an applied one and In terms of method it is kind of explanatory and on the basis of data nature is a qualitative research. The statistical population includes senior managers of the province from which 23 individuals were selected. Documentary and field methods have been used to data collection. Data analysis has been carried out by SWOT Model, Combining it with Analytic Hierarchy Process (AHP), results of investigating current situation in this province indicate that abundant oil, gas and mineral resources, appropriate geographical and communication location between regions as the most important strengths, and lack of factories, industrial and mineral workshops, severe weakness in necessary infrastructure of urban centers, and lack of paying attention to rural settlements are known as the weaknesses in this province. possibility to develop activities such as horticulture, animal husbandry and fish breeding are considered as the most important opportunity and staying away from country's economic network, lack of strong connection between settlements, lack of security context to investors have been recognized as the most important threats to this province. Based on these strengths, weaknesses, opportunities and threats, suggested strategies for the development of the province.

Keywords: Strategic Planning, analytical models, regional development strategies, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province.

Extended Abstract

Introduction:

Access to national and regional development is the great ideal of any nation, and realizing this, requires that the planners and policymakers within a detailed understanding of the state of the country and the region select the best models to determine the path of development (Pourmohammadi and Zali, 2009: 33). One of the important tasks of development planners is to assess and identify the development potentials of geographical areas, so that this knowledge can provide the basis for improvement and development of areas (Parizadi et al., 2012: 27). For this purpose, to understand the differences in the level of development of the regions, it is necessary to first examine the current status of each region and then accordingly regional planning can be done to reduce or eliminate the differences (Ismailzadeh and Partners, 2016: 84). Therefore, studying and identifying regional areas

and analyzing their capabilities and bottlenecks is of great importance in the process of regional development planning, and awareness of these opportunities and bottlenecks is nowadays a necessity for presenting development schemes and plans (Einali et al., 2016: 60).

Methodology:

This research is an applied research in terms of purpose, and based on the nature of the data, is a Mixed-method research. The statistical population includes senior managers of the province. The research is a survey research in terms of data gathering, which uses a combination of both documentary and field methods to collect the required data. In order to conduct this research, the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the province were identified and these factors were rated by experts including experts in the field of development and the most important strategies were obtained. Finally, according to these strategies, a strategic regional development plan for the province's development was presented. To analyze the data using SWOT analysis and its integration with the AHP model, the most important development potentials and constraints of the province were extracted and strategies were presented to remove development obstacles in the province.

Findings:

In the present study, using high-level plans such as Provincial Spatial Plan, provincial development document and according to experts in this field, the most important internal factors (strengths and weaknesses) and the most important external factors (opportunities and threats) presented in the tabular form. Then, considering the variety of issues using Strategic Analysis technique (SWOT), the conditions affecting the developments in the province and their effectiveness were investigated. Then the most important internal factors including strengths and weaknesses as well as the most important external factors affecting the status of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad province in the format of opportunities and threats were identified and evaluated based on the AHP process. Since the questionnaire of this research was paired comparisons, it was not necessary to measure validity and reliability and the accuracy of the responses was calculated by calculating the adaptation rate. Each of the SWOT factors has a number of sub-criteria and in AHP method these sub-criteria are compared in pairs. After the data collection, Expert choice 11 software was used to perform the calculations. Accordingly, pairwise comparison of SWOT factors in AHP format was carried out to plan for development of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province

Conclusion:

Therefore, using SWOT analytical model results, the approaches and strategies for provincial development planning were divided into four aggressive, adaptive, contingent and defensive strategies as follows:

1. *SO Strategy: Aggressive-Action Strategies (Maximum-Maximum):* - Proper context for establishing constructive economic interactions with neighboring provinces, especially southern provinces, to create dynamics in the province's commercial sector.-Provincial industrial development in the field of oil and gas as the basic economy of the province.-Facilitating the exploitation of mines in the province taking into account environmental principles and sustainable development and avoiding crude sales and enhancing the value added of the mining sector with the development of mineral processing industries.-Facilitating and serious efforts to accelerate the development of the province's agricultural sector and increase hydro-electric power generation through adequate annual rainfall.
2. *WO strategy, adaptive strategy, (minimum - maximum):* - Establishment of industrial and mining factories and workshops and development of oil and gas related activities in the province with regard to the capability and availability of mineral and industrial resources in the province and the possibility Development of the province in the field of oil and gas.-Strengthen and properly organize communication networks, both by land, air and rail, in the province, and establish strong links with ports in the south of the country to promote economic and commercial activities at national and transnational levels.-Special attention to rural areas of the province with emphasis on growth and development of activities such as

gardening, beekeeping, animal husbandry, aquaculture and establishment and promotion of infrastructure and superior services in urban centers of the province with the aim of attracting surplus rural population and Preventing migration from the villages of this province to the prosperous provinces in the country.

3. *ST Strategy, Contingency Strategy (Maximum - Minimum): - Establish strong linkages between provincial settlements and strengthen transnational communication and economic links with appropriate location across provinces. -Improve the rational and psycho-administrative structure and establish industrial organizations and settlements to secure and facilitate investment, especially in the oil and gas industries. - Optimal water engineering and proper planning to strengthen water resources management. - Improving the level of up-to-date technologies in different areas of the province's development, especially the mining sector, to enhance the province's competitiveness in national and transnational areas.*
4. *WT Strategy, Defense and action Strategy, (Minimum - Minimum): - Strengthen transport lines, especially rail and air, and enhance the technology level in the province to form strong links between settlements and service centers at the provincial and country level. Serious efforts to establish major conversion industries with the aim of enhancing the dynamics of economic activity and the provincial role-playing in the national economy by providing appropriate plan to facilitate the bureaucracies governing investment and creating a safe environment for the investor. Providing superior services in the main cities of the province as a supportive and influencing population in the urban and rural centers of the province and the management of the province and the future prospects of water resources with the aim of its proper utilization, especially for the more dynamic agricultural activities in the rural settlements.*

